

Mexiko zeleně doleva

- editor007 | 14. června 2024

MEXIKO: Prezidentské volby v nejsevernější zemi Latinské Ameriky přivedly do nevyšší funkce ženu kombinující levicovou orientaci s kvalifikací vědkyně v energetice a klimatu.

Svět je překvapen zdrcujícím vítězstvím levicové klimatické vědkyně, která se stane první prezidentkou Mexika. Měla se o co opřít, stávající prezident Andrés Manuel López Obrador (běžně AMLO) si získal širokou lidovou podporu jak sociální politikou, tak zdůrazňováním nezávislosti, proto se víceméně čekalo, že levice vyhraje znovu. Nečekalo se však, že vyhraje s takovou převahou.

Vítězství Claudie Sheinbaumové, úzce spolupracující s AMLO, provází úspěch jejího Hnutí národní obnovy (Morena) také v parlamentních volbách. V dolní komoře Kongresu bude mít nadpoloviční většinu, a podobné situaci se přiblížila i v Senátu. Ústavní většina nemá být problém.

Pod jižní hranicí Spojených států tak vzniká radikálně nová politická situace. Na dosah ruky jsou ústavní reformy, které podkopávají moc starých struktur. První na řadě je reforma soudnictví, které podle Sheinbaumové často postupovalo „politicky“. Klíčovým prvkem reformy je občanská volba soudců, včetně Nejvyššího soudu.

Trhy jsou zděšeny, mexické peso se propadlo asi o 9 procent, ale AMLO to suše komentoval, že „spravedlnost je důležitější než trhy“. Sheinbaumová k tomu vyjádřila jistotu, že nakonec převáží síla ekonomiky.

Nahlédnutí do statistik ukazuje, že Mexiko prožívalo v posledních letech slušný růst, takže HDP na obyvatele od roku 2021 vzrostl z 21 tisíc na 25 tisíc dolarů (v přepočtu na kupní sílu). Inflace se pohybovala kolem 4 procent. Kdo by se chtěl vyděsit ekonomicky, ten by musel do Česka.

Léto však může být docela horké. Nově zvolený Kongres se ujme úřadu v září a Sheinbaumová bude inaugurována až v říjnu, nicméně přípravy na ústavní změny dokončuje ještě prezident López Obrador (AMLO). Vyjádřil naději, že ještě v září reformy mohou být schváleny. “Budeme mít soudce, soudce a ministry, kteří jsou bezúhonní a čestní,” řekl na tiskové konferenci.

Sheinbaumová s prezidentem spolupracuje, ale poukázala na potřebu širší odborné debaty nad tímto reformním tématem. O reformě by měly diskutovat také advokátní komory, právnické fakulty, samotní ministři a soudci, a samozřejmě i pracovníci v justici,” řekla Sheinbaumová po schůzce s prezidentem bezprostředně po svém zvolení.

Podle Sheinbaumové budou kromě soudní reformy otevřeny veřejné konzultaci také další čtyři návrhy. Jedná se o reformu zákona o sociálním zabezpečení, která má zvýšit důchod učitelům, dále o podporu žen v předdůchodovém věku 60-64 let, univerzální stipendium pro děti ve veřejných mateřských, základních a středních školách a iniciativu na zákaz znovuzvolení veřejných funkcionářů.

Do ústavy by se mělo probít také zvyšování minimální mzdy nad úroveň inflace, zákaz geneticky modifikované kukuřice a zrušení nezávislých regulátorů, kde se jedná hlavně o ochranu energetického sektoru před souhlasem s výprodejem do zahraničí. Některé návrhy by tak mohly porušit obchodní dohodu Mexika s USA a Kanadou.

Prezident López Obrador chce dosáhnout co nejvíc ze svého politického projektu “čtvrté transformace”, srovnatelné s nezávislostí na Španělsku a revolucí. Sheinbaumová před volbami

slíbila, že nad tím vybuduje “druhé patro”.

Nelze se divit nervozitě severního souseda. Analýza Brookings Institutu tvrdí, že společenská přestavba Lópeze Obradora s sebou přinesla také masivní nárůst moci mexického prezidenta, bezprecedentní roli mexické armády v řadě veřejných politik a „vážné oslabení demokracie, které se projeví likvidací mexické technokracie a útoky na nezávislé instituce, nevládní organizace a svobodu projevu.“

Brookings dále píše, že López Obrador „maskoval systematickou demontáž brzd a protivah rétorikou namířenou proti mocenské mafii, tj. nejen proti mocným a bohatým, ale proti celému politicko-právně-ekonomickému systému, který populistický prezident deklasoval.“

Vyčítají mu, že používal protikorupční agendu jako vhodný nástroj proti politickým soupeřům, ale neaplikoval ji taky na své přátele, natož na své syny.

Dodejme, že to by se v USA jistě nestalo.

Kritika pochopitelně přišla i zleva. Podle Světového socialistického webu WSWS lze očekávat zvyšování podřízenosti americkému imperialismu.

„Minulý pátek vyšel v hlavních finančních a obchodních novinách americké oligarchie Wall Street Journal pochvalný “exkluzivní” článek o Sheinbaumové, který se zaměřuje na její “silné vztahy s americkými orgány činnými v trestním řízení”, jež si vybuodovala během pěti let svého působení ve funkci starostky hlavního města Mexika,“ argumentují tito profesionální světoví revolucionáři.

V jedné věci mají pravdu, Sheinbaumová jako starostka hlavního města Ciudad de México dokázala snížit počet vražd na polovinu, což je v Mexiku velice oceňovaný úspěch.

Uvedme něco víc k osobnosti nově zvolené mexické prezidentky, první ženy v této funkci v historii země. Mimochodem, v prezidentských volbách čelila také ženě, což má být vedlejší efekt mexického systému kvót pro zastoupení žen. Sheinbaumová, jejíž prarodiče pocházejí z východní Evropy, nejprve získala v Mexiku diplom v oboru elektrotechniky, ale v navazujícím doktorském studiu v Kalifornii už se věnovala otázkám životního prostředí. Konkrétně šlo o smog z dopravy a lokálního topení v mexickém hlavním městě.

Potom nastoupila na Mexickou autonomní univerzitu a v letech 2007 a 2014 se podílela na dvou významných zprávách Mezivládního panelu pro změnu klimatu (IPCC). Když se dala na politiku, působila nejprve v hlavním městě jako šéfka odboru životního prostředí za starosty Lópeze Obradora a poté ho vystřídala ve funkci starostky, když AMLO postoupil do prezidentského úřadu.

Jako starostka v letech 2018-2023 prosadila reformu veřejné dopravy, kde je individuální doprava vytlačována hromadnou a nafta elektřinou, například elektrobuses nebo městskými elektrickými vlaky. V době její působnosti vyrostl poblíž hlavního města největší solární projekt v Americe, elektrárna Villanueva, která napájí 1,2 milionu domácností. Za rok vyrobí přibližně 1,7 terawatthodin elektřiny.

Jenže ono je to těžké. Jak píše jeden ekologický web, ačkoli je Mexiko často oslavováno jako klimatický lídr, protože se stalo první rozvojovou zemí, která přijala přelomovou legislativu týkající se globálního oteplování, jeho ekonomika je stále závislá na fosilních palivech. Země je zároveň jedenáctým největším producentem ropy na světě, který v roce 2022 vytěžil 1,6 miliardy barelů ropy denně. Patří také mezi největší dovozce zemního plynu na světě. Výsledky v oblasti ochrany klimatu se propadají na mezinárodním žebříčku.

Vysvětlení? Výroba energie je v Mexiku ve státních rukou a zaměřuje se na energetickou nezávislost prostřednictvím fosilních paliv (mexické ropy). Usměrnit tento okruh a přejít na čistou energii nebude snadný úkol, soudí José Luis Samaniego, výkonný ředitel World Resources Institute (WRI) pro Mexiko a Kolumbii. Jak však dodává, pokud se v tom Sheinbaumové – díky její kvalifikaci a dosavadní profesní a politické dráze – podaří pokročit, bude pozoruhodným příkladem pro ostatní státy.

“Myslím, že to může změnit pozici Mexika,” říká Samaniego. “Nejen na mezinárodní scéně jako návrat k proaktivní politice v oblasti klimatu, ale možná budeme mít také příležitost ukázat pozitivní synergie, které mohou existovat mezi sociálními prioritami, ekonomickou dynamikou a snižováním ekologické stopy země.”

AUTOR: Zbyněk Fiala

[ZDROJ](#)